

•Okul çağındaki çocuklarda, korku ve kaygıda belirgin artış, kardeşlerle sorun yaşama, huzursuzluk, saldırganlık, psikosomatik şikâyetler, sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınma, odaklanmada zorluk, uyku sorunları ve sosyal çekilme gibi davranışların gözlenebilmektedir.

•Ergenlerde gözlenebilecek tepkilerin de okul çağında sergilenen davranışlara ek olarak ,isyan, risk alma davranışları, konsantrasyon eksikliği, bilinç bulanıklığı ve karmaşayı kapsayabileceği belirtilmektedir.

Çocukların Kriz ve/veya Travma Durumlarında Verdikleri Tepkileri Belirleyen Etkenler

- 1. Yaşanan olayın doğası ve ölüm, yıkım ve hasar miktarı
- 2. Çocuğun kendisinin ve ailesinin mevcut duruma dâhil olma derecesi
- 3. Çocuğun kendisinin ve tüm toplumun olayın yaşanmasından önceki dönemde
  - olduğu gibi güvenli ve konforlu rutinlere dönebilmesi için geçen süre
- 4. Stres etkeninin bir kez karşılaşılan ya da kronik bir olay olup olması
- 5. Çocuğa bakım veren kişilerin başa çıkma beceri düzeyleri
- 6. Çocukların önceden var olan zihinsel sağlık, gelişim düzeyi, temel duyarlılık
  - ve başa çıkma becerileri
- 7. Yaşanan olayı takip eden ikincil stres etkenlerinin ve kayıpların niteliği

Tüm dünyada COVID-19 ve psikososyal etkilerine yönelik önlemlerin sonuçları kuşkusuz ki uzun bir zaman diliminden sonra somut bir şekilde gözlenebilecektir. Genel olarak, çocuklar ve gençler, salgın bir hastalık riski gibi zorlu ve kaygı verici bir olayla karşılaştıklarında, çeşitli tepkiler gösterebilirler. Aslında bu tür tepkiler, “anormal bir olaya verilen normal tepkiler” olarak tanımlanır. Ortaya çıkan stres tepkilerinin şiddeti ve yoğunluğu ise çocuktan çocuğa değişiklik gösterebilir. Ancak, çocuğunuzun bu süreçte yaşadığı yoğun stres ve kaygı tepkilerinde zamanla herhangi bir azalma olmuyorsa ya da bu tepkilerin sıklığı ve şiddeti giderek artıyorsa, çocuğunuz için psikolojik yardım almak uygun bir yaklaşım olacaktır.

•PSİKOSOSYAL ETKİLER

Sağlık ve küresel ekonomi üzerinde büyük bir tehdit olarak algılanan COVID-19, hemen hemen her ülkede günlük yaşama yön veren pek çok kurum ve kuruluşun yanı sıra farklı kademelerdeki formal eğitim kurumlarının geçici süreyle kapatılması, yarı zamanlı çalışma, evden çalışma, sosyal izolasyon ve sosyal mesafeyi koruma uygulamaları gibi önemli düzenlemelerin yapılmasına neden olmuştur.

Hayatın süregelen akışına ilişkin bu müdahaleler bireylerin günlük davranışlarını etkileyerek, kimi zaman panik ve kaygı hissetmelerine, kimi zaman da depresyon eğiliminde artışa neden olabilmektedir

•Çocuklar, yetişkinlere kıyasla kendi gelişimsel, sosyal duygusal, ruhsal ve davranışsal gereksinimlerini bağımsız bir şekilde karşılayabilecekleri kaynaklara erişim konusunda deneyim ve beceri eksiklikleri yaşadıklarından pandemi ve doğal afet gibi travmatik olaylardan önemli ölçüde etkilenen grupların başında gelmektedir

Okul öncesi dönemdeki çocuklarda yaygın olarak isteksizlik, oyuna odaklanmada güçlük, biberon kullanımı, parmak emme, tuvalet kazaları gibi kronolojikyş ve gelişim düzeyiyle uyumu olmayan bazı davranışların yanı sıra, anne-babadan ayrılmama gibi durumların gözlenebileceği belirtilmektedir.

SEYHAN REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

COVID 19 SONRASI ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN DUYGUSAL VE DAVRANIŞSAL BOZUKLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

